

HIJ WAS EEN OUDE MAN die in z'n eentje in een open bootje uit vissen ging in de Golfstroom en hij had al vierentachtig dagen geen vis meer gevangen. De eerste veertig dagen was er een jongen met hem meegegaan. Maar na veertig dagen zonder één vis had de jongen van zijn ouders te verstaan gekregen dat de oude man nu voor eens en voor altijd *salao* was, een pechvogel bij uitstek, en de jongen was op hun bevel op een andere boot overgestapt die de eerste week al drie kloeke vissen ving. Het stemde de jongen verdrietig om de oude man elke dag met zijn lege boot te zien terugkomen en hij ging hem altijd tegemoet om ofwel de rollen lijn te helpen dragen ofwel de gaffel en de harpoen en het zeil dat om de mast was gewikkeld. Het zeil was opgelapt met meelzakken en opgerold oogde het als de vlag van de definitieve overgave.

De oude man was vel over been en had diepe rimpels in zijn nek. Op zijn wangen zaten bruine vlekken van de goedaardige huidkanker die wordt veroorzaakt door de weerkaatsing van de zon tegen de tropische zee. De vlekken liepen aan beide kanten van zijn gezicht een flink eind omlaag en in zijn handen waren diepe littekens gegroefd door het ophalen van lijnen met zware vissen. Maar geen van deze littekens was vers. Ze waren zo oud als erosie in een visloze woestijn.

Alles aan hem was oud behalve zijn ogen, die dezelfde kleur hadden als de zee en vrolijk en onverslagen waren.

‘Santiago,’ zei de jongen tegen hem terwijl ze omhoogklauterden vanaf de plek waar de boot op de oever was getrokken. ‘Ik zou weer met jou mee kunnen gaan. We hebben wat geld verdiend.’

De oude man had de jongen leren vissen en de jongen hield van hem.

‘Nee,’ zei de oude man. ‘Jij zit op een geluksboot. Blijf daar maar.’

‘Maar vergeet niet dat toen je zevenentachtig dagen geen vis had gevangen we daarna drie weken lang elke dag een flinke jongen vingen.’

‘Dat vergeet ik niet,’ zei de oude man. ‘Ik weet dat je niet bij me weg bent gegaan omdat je aan me twijfelde.’

‘Papa wou dat ik wegging. Ik ben een jongen en ik moet doen wat hij zegt.’

‘Dat weet ik,’ zei de oude man. ‘Dat is doodnormaal.’

‘Hij heeft er niet veel vertrouwen in.’

‘Nee,’ zei de oude man. ‘Maar wij wel. Toch?’

‘Ja,’ zei de jongen. ‘Mag ik je op een biertje trakteren op het Terras, dan brengen we daarna de spullen naar huis.’

‘Waarom ook niet?’ zei de oude man. ‘Vissers onder elkaar.’

Ze zaten op het Terras en veel vissers staken de draak met de oude man maar hij werd niet boos. Sommige andere oude vissers keken naar hem en waren bedroefd. Maar dat lieten ze niet merken en ze spraken kies over de stroming en op welke diepte ze hun lijnen hadden uitgezet en over het aanhoudend mooie weer en over wat ze allemaal hadden gezien. De succesvolle vissers van die dag waren al binnen en hadden hun schoongemaakte marlijnen in hun volle lengte over twee planken gelegd, met aan beide uiteinden twee mannen die ze waggelend naar de vishal droegen waar ze wachtten tot de koelwagen ze naar de markt in Havana zou brengen. Degenen die haaien hadden gevangen hadden die naar de haaienfabriek aan de andere kant van de kreek gebracht waar ze met touw en blok werden opgehesen

om ze van hun lever te ontdoen, hun vinnen af te hakken, hun vel af te stropen en hun vlees in repen te snijden om in te zouten.

Bij oostenwind verspreidde de stank van de haaienfabriek zich over de haven; maar vandaag was er maar een flauwe zweem van te bespeuren omdat de wind naar het noorden was gedraaid en daarna was gaan liggen, en op het Terras was het plezierig toeven en zonnig.

‘Santiago,’ zei de jongen.

‘Ja,’ zei de oude man. Hij had zijn glas in zijn hand en dacht aan vele jaren terug.

‘Mag ik sardines voor je gaan vangen voor morgen?’

‘Nee. Ga jij maar honkballen. Ik kan nog best roeien en Rogelio gooit het net wel uit.’

‘Ik doe het graag. Als ik niet met je kan gaan vissen, wil ik je graag op een andere manier van dienst zijn.’

‘Je hebt me op een biertje getrakteerd,’ zei de oude man. ‘Je bent al een man.’

‘Hoe oud was ik toen je me voor het eerst meenam in een boot?’

‘Vijf en je was bijna dood omdat er nog te veel leven in de vis zat toen ik hem binnenhaalde en hij de boot bijna aan stukken scheurde. Weet je dat nog?’

‘Ik herinner me het slaan en bonken van zijn staart en het breken van de doft en het geluid van het knup-

pelen. Ik herinner me hoe je me op de natte lijnrollen in de boeg gooide en hoe ik de hele boot voelde trillen en hoorde hoe jij hem doodknuppelde alsof je een boom omhakte en hoe ik helemaal overdekt raakte met de zoete geur van bloed.'

'Kun je je dat echt herinneren of heb ik het je alleen maar verteld?'

'Ik herinner me alles vanaf de eerste keer dat we samen gingen vissen.'

De oude man bekeek hem met zijn zonverbrande ogen waaruit vertrouwen en liefde spraken.

'Als je mijn zoon was zou ik het erop wagen en je meenemen,' zei hij. 'Maar je bent van je vader en moeder en je zit op een geluksboot.'

'Mag ik de sardines gaan vangen? Ik weet ook hoe ik aan vier aasvissen kan komen.'

'Ik heb die van vandaag nog over. Die leg ik wel in het zout in de kist.'

'Laat me vier verse regelen.'

'Eén,' zei de oude man. Zijn hoop en zijn vertrouwen hadden hem nooit verlaten, maar nu werden ze opgefrist alsof er een bries opstak.

'Twee,' zei de jongen.

'Twee,' stemde de oude man in. 'Je hebt ze toch niet gestolen?'

'Had gekund,' zei de jongen. 'Maar deze heb ik gekocht.'

‘Dank je,’ zei de oude man. Hij was te simpel van geest om zich af te vragen wanneer hij zo nederig was geworden, maar hij wist dat hij het was en hij wist dat het niets was om zich voor te schamen en dat het niet een gebrek aan oprechte trots impliceerde.

‘Morgen wordt een goede dag met deze stroming,’ zei hij.

‘Waar ga je heen?’ vroeg de jongen.

‘Een eind buitengaats en terug als de wind draait. Ik wil uitvaren voordat het licht wordt.’

‘Ik probeer hem ook een eind buitengaats te laten vissen,’ zei de jongen. ‘Dan kunnen we je te hulp schieten als je echt iets groots aan de haak slaat.’

‘Hij vist niet graag ver buitengaats.’

‘Nee,’ zei de jongen. ‘Maar als ik iets zie wat hij niet ziet zoals een vissende vogel krijg ik hem wel zover dat hij achter goudmakreel aan gaat.’

‘Heeft hij dan zulke slechte ogen?’

‘Hij is zowat blind.’

‘Vreemd,’ zei de oude man. ‘Hij is nooit op schildpaddenvangst geweest. Daarmee verpest je je ogen.’

‘Maar jij bent jarenlang op schildpaddenvangst geweest voor de Muskietenkust en jouw ogen zijn nog goed.’

‘Ik ben een rare oude man.’

‘Maar ben je nog sterk genoeg voor een joekel van een vis?’

‘Ik denk het wel. En er zijn heel wat trucs.’

‘Laten we de spullen naar huis brengen,’ zei de jongen. ‘Dan kan ik gelijk het werpnet meenemen en sardines gaan vangen.’

Ze haalden de spullen uit de boot. De oude man droeg de mast op zijn schouder en de jongen droeg de houten kist met de rollen strak gevlochten bruine lijn, de gaffel en de harpoen met zijn schacht. De kist met het aas stond in het achteronder van het bootje, naast de knuppel die werd gebruikt om grote vissen de baas te worden wanneer ze langszij werden getrokken. Niemand zou de oude man bestelen, maar toch was het beter om het zeil en de zware lijnen mee naar huis te nemen omdat ze slecht bestand waren tegen dauw, en hoewel hij er dus vast van overtuigd was dat geen plaatsgenoot hem zou bestelen, wilde de oude man niemand nodeloos in de verleiding brengen door een schacht en een harpoen in een boot te laten liggen.

Ze liepen samen de weg op naar de hut van de oude man en gingen door de open deur naar binnen. De oude man zette de met het zeil omwikkelde mast tegen de wand en de jongen zette de kist en de andere spullen ernaast. De mast was bijna even lang als het enige vertrek waaruit de hut bestond. De hut was gemaakt van de robuuste waaierbladeren van de guanopalm en bevatte een bed, een tafel, één stoel

en een plek op de onverharde vloer om te koken op houtskool. Aan de bruine wanden van platgeslagen, elkaar overlappende, taaivezelige guanobladeren hing een kleurenprent van het Heilig Hart van Jezus en een andere van de Maagd van El Cobre. Dit waren aandenkens aan zijn vrouw. Ook had er ooit een ingekleurde foto van zijn vrouw aan de wand gehangen maar die had hij eraf gehaald en op de plank in de hoek gelegd onder zijn schone overhemd omdat hij zich te eenzaam voelde bij het zien ervan.

‘Wat heb je te eten?’ vroeg de jongen.

‘Een pan gele rijst met vis. Wil je wat?’

‘Nee. Ik eet thuis. Wil je dat ik het vuur aanmaak?’

‘Nee. Dat doe ik later wel. Of ik eet de rijst koud.’

‘Mag ik het werpnet pakken?’

‘Natuurlijk.’

Er was helemaal geen werpnet en de jongen wist nog wanneer ze het hadden verkocht. Maar elke dag volhardden ze in dit verzinsel. Er was helemaal geen pan gele rijst met vis en ook dat wist de jongen.

‘Vijfentachtig is een geluksgetal,’ zei de oude man. ‘Hoe zou je het vinden als ik er met eentje thuiskwam van vijfhonderd kilo?’

‘Ik pak het werpnet en ga op sardinevangst. Ga jij in het zonnetje zitten in de deuropening?’

‘Ja. Ik heb de krant van gisteren en ik ga over het honkbal lezen.’

De jongen wist niet of de krant van gisteren ook een verzinsel was. Maar de oude man haalde hem onder het bed vandaan.

‘Die heeft Perico me gegeven in de bodega,’ legde hij uit.

‘Ik kom terug als ik de sardines heb. Ik zal de jouwe en mijne samen op ijs zetten en dan kunnen we ze morgenochtend verdelen. Als ik terugkom kun je me over het honkbal vertellen.’

‘De Yankees kunnen niet verliezen.’

‘Maar ik knijp ’m voor de Indians uit Cleveland.’

‘Heb vertrouwen in de Yankees, mijn jongen. Denk aan de grote DiMaggio.’

‘Ik knijp ’m zowel voor de Tigers uit Detroit als voor de Indians uit Cleveland.’

‘Als je niet oppast knijp je ’m straks ook nog voor de Reds uit Cincinnati en de White Sox uit Chicago.’

‘Lees alles maar goed en vertel het me als ik terugkom.’

‘Denk je dat we een lot moeten kopen dat eindigt op vijfentachtig? Morgen is de vijfentachtigste dag.’

‘Zou kunnen,’ zei de jongen. ‘Maar waarom niet de zevenentachtig van je grote record?’

‘Dat gebeurt geen twee keer. Denk je dat je een vijfentachtig op de kop kunt tikken?’

‘Ik kan er een bestellen.’

‘Een heel lot. Dat kost tweeënhalve dollar. Van wie kunnen we dat lenen?’

‘Koud kunstje. Ik kan altijd tweeënhalve dollar lenen.’

‘Ik misschien ook wel. Maar ik probeer niet te lenen. Van lenen komt wenen.’

‘Zorg dat je het niet koud krijgt, oude man,’ zei de jongen. ‘Het is per slot september.’

‘De maand waarin de grote vissen komen,’ zei de oude man. ‘In mei kan iedereen visser zijn.’

‘Nu ga ik sardines vangen,’ zei de jongen.

Toen de jongen terugkwam zat de oude man te slapen op de stoel en was de zon onder. De jongen haalde de oude legerdeken van het bed en spreidde die uit over de rugleuning van de stoel en de schouders van de oude man. Het waren vreemde schouders, nog altijd krachtig maar heel erg oud, en ook de nek was nog sterk en de rimpels waren niet zo goed te zien als de oude man sliep en zijn hoofd voorover was gezakt. Zijn overhemd was zo vaak versteld dat het net het zeil leek en de lapjes waren door de zon tot veel verschillende tinten verbleekt. Maar het hoofd van de oude man was heel erg oud en met de dichte ogen vertoonde zijn gezicht geen enkel teken van leven. De krant lag over zijn knieën en werd door het gewicht van zijn arm op zijn plek gehouden in de avondbries. Hij was blootsvoets.